

МЕЖДУНАРОДНА МИСИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗБОРИТЕ Република България – Парламентарни избори, 5 юли 2009 г.

ИЗЯВЛЕНИЕ ЗА ПРЕДВАРИТЕЛНИТЕ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ИЗВОДИ

София, 6 юли 2009 г. – В следствие на отправената покана от страна на Правителството на Република България на 12 юни Службата за демократични институции и човешки права на ОССЕ (ОССЕ/СДИЧП) изпрати Ограничена мисия за наблюдение на изборите (ОМНИ), за да наблюдават изборите на 5 юли 2009 година. От 3 юли, Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (ПАСЕ) изпрати ad hoc Комитет за наблюдение на парламентарните избори в България. ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП и ad hoc комитет на ПАСЕ сформираха Международна мисия за наблюдение на изборите (ММНИ).

Настоящите избори се оценяват за тяхното съответствие със задълженията към ОССЕ и стандартите за демократични избори на Съвета на Европа, а също така и с българското законодателство. Настоящото изявление за предварителните заключения и изводи се огласява преди обявяването на официалните резултати и изтичането на сроковете за евентуални жалби и оплаквания при приключване на изборния процес. Окончателната оценка на изборите ще зависи частично и от провеждането на тези останали етапи на изборния процес. ОССЕ/СДИЧП ще издаде подробен окончателен доклад, включващ препоръки за възможни подобрения около осем седмици след приключването на изборния процес. Делегацията на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа ще представи своя отчет на следващата пленарна сесия на Асамблеята през септември.

ММНИ не проведе изчерпателно и системно наблюдение на дейностите в деня на изборите, а посети ограничен брой избирателни секции.

ПРЕДВАРИТЕЛНИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Изборите на 5 юли 2009 в Република България, като цяло, бяха проведени съгласно задълженията към ОССЕ и стандартите на Съвета на Европа. Въпреки това, необходими са още усилия, за осигуряването на почтеността на избирателния процес и повишаването на общественото доверие. Чрез публична и активна предизборна кампания, която съблюдаваше фундаменталните свободи, парламентарните избори представиха на гласоподавателите широк избор. Въпреки това, скорошните промени в избирателната система, съмненията относно ефективността на прилагането на закона и правораздаването, както и постоянните и убедителни обвинения/сигнали за купуване на гласове, се отразиха негативно на изборната обстановка.

Въпреки че изборният закон като цяло допринася за провеждането на демократични избори, обстоятелството, че значими промени в него бяха осъществени без широк консенсус непосредствено преди изборите, не бе в съответствие с добрата практика. Една от поправките – въвеждането на мажоритарен елемент в избирателната система, компрометираща принципа на равно избирателно право поради значимите вариации на броя на населението в мажоритарните избирателни райони.

Централната избирателна комисия (ЦИК) като цяло работи професионално, въпреки че някои нейни решения откриха слабостите, характерни за работата на временно съставена ЦИК. Доверието в ЦИК беше значително накърнено от решенията за отказване на регистрация на опозиционната Синя коалиция, които бяха възприети като политически. След като съдът отмени решението на ЦИК, регистрацията на партиите и кандидатите беше като цяло отворена, предоставяща на гласоподавателите различни политически възможности за избор.

По време на кампанията партиите и кандидатите имаха възможност свободно да излагат своите възгледи пред гласоподавателите. Широк обхват от възгледи беше предоставен също така чрез медиите, особено чрез телевизионните дебати, дискусийните предавания и други програми свързани с кампанията, което позволи на гласоподавателите да направят своя информиран избор. Обществената телевизия, обаче, предложи само ограничено новинарско отразяване на дейностите от кампаниите на участниците в изборите поради свое тълкуване на двусмислени постановки в избирателния закон. В резултат на това новинарските й програми отразяваха обширно дейностите на държавните служители, много от които, също така бяха и кандидати, като по този начин те имаха предимство пред техните опоненти.

Гарантираният в избирателния закон имунитет на регистрираните кандидати или застъпници доведе до освобождаване от досъдебно задържане на лица, обвинени в тежки престъпления. Имуитетът на кандидатите и твърденията за купуване на гласове и заплахи доминираха в дискурса по време на кампанията и нейното отразяване в медиите. Доверието в способността на законоприлагащите органи и съдебната система да премахне купуването на гласове остана ниско, въпреки неотдавна приетите правни клаузи, които криминализират тази практика. Във връзка с твърдения за купуване на гласове по време на изборите за Европейски парламент, няколко ареста бяха извършени малко преди изборния ден.

Законовото изискване за използване само на български език в кампанията, както и липсата на информация за гласоподавателите на малцинствените езици, може да ограничат възможността за някои представители на национални малцинствени групи да разберат изборните правила и да участват ефективно в изборния процес. Малцинствените общности останаха уязвими за потенциални заплахи, купуване на гласове и така наречения „контролиран вот“.

Рамката на свързани с изборите жалби и оплаквания включва ускорени и навременни срокове. Тя, обаче, не съдържа важни елементи, включително реалистична възможност за оспорване на изборните резултати, което би осигурило възможност за напълно ефективен начин за удовлетворяване на оспорването на решенията. Остава впечатлението за липса на доверие от страна на участниците в изборите, а и за ефективността и безпристрастността на институциите, които решават жалбите и оплакванията. Разпоредбите, които теоретично могат да осигурят по-голяма прозрачност и отчетност на финансирането на кампанията, са подронени от отсъствието на правни постановки за прилагането им.

Като цяло изборния ден премина спокойно и порядъчно, със сравнително висока избирателна активност. Имаше няколко сигнала за опити за измами с декларации за гласуване на друго място.

ПРЕДВАРИТЕЛНИ ИЗВОДИ

Обстановка

На 28 април Президентът на Република България насрочи парламентарните избори за 5 юли, един месец след изборите за Европейски парламент на 7 юни. Това бяха първите парламентарни избори след присъединяването на България към Европейския съюз (ЕС) през 2007 година. Конституцията на България предвижда парламентът да се избира за срок от четири години.¹ Мандатът на приключилия дейността си парламент изтече на 25 юни. Въпреки че имаше инициатива за промени в Конституцията за провеждане на изборите за Европейски парламент и национален парламент в един и същи ден (7 юни), тя беше отхвърлена от парламента. ЕС и България създадоха Механизъм за сътрудничество и проверка, за да „съдейства на България да отстрани някои недостатъци в областта на съдебната реформа, в борбата с корупцията и организираната престъпност”.²

Правна рамка и изборна система

Основното законодателство за провеждане на парламентарни избори е Законът за избиране на народни представители (наричан по-нататък Избирателен закон), приет през 2001 година, като последните поправки в него са от април 2009 година. Правната рамка за изборите също така включва Конституцията от 1991 година (с последни поправки от 2007 година), Закона за политическите партии (с последни поправки от януари 2009 година), Наказателния кодекс, основните закони за съдилищата и процесуалните кодекси. Също така, ЦИК издава указания и взема решения за изясняване на юридическите постановки и за оказване на съдействие на служителите, които осъществяват провеждането на изборите. В следствие на поправките от април 2009 година в избирателния закон, изборите за 240—местното Народно събрание се проведеха по нова смесена избирателна система: 31 народни представители бяха избрани чрез мажоритарната система (печели кандидатът с най-много гласове) и 209 народни представители с пропорционално представителство. Партии и коалиции, преминали 4 процента национален праг могат да получат пропорционални мандати.

Избирателният закон, като цяло допринася за провеждането на демократични избори, но съдържа и някои спорни въпроси, особено тези по отношение на вземането на решения по жалбите и оплакванията (вж. раздела за жалби и оплаквания по-долу). В допълнение, сериозно безпокойство представлява обстоятелството, че 31 –те избирателни района с мажоритарно представителство, във всеки от които се избира по един народен представител, значително варират по броя на населението си.³ Един народен представител, избран с мажоритарно гласуване в най-големия избирателен район ще представлява почти четири пъти повече души, отколкото народен представител, избран с мажоритарно гласуване в най-малкия избирателен район. Това компрометираща принципа на равно избирателно право, гарантиран от Конституцията и вписан в задълженията към ОССЕ и стандартите на Съвета на Европа. Този спорен въпрос беше атакуван пред

---

¹ Конституционният съд през 2001 година посочи, че всеки избран парламент ще служи в продължение на четири години от датата на избирането му.

² Междинен доклад на Комисията на Европейския парламент и Съвета за напредъка на България според Механизма за сътрудничество и проверка, Брюксел, 12 февруари 2009 г. на: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0069:FIN:EN:PDF>

³ Едномандатните избирателни райони съвпадат с тези за пропорционалните листи.

Конституционния съд от 70 народни представители, но разглеждането му беше отказано с разделяне на гласовете на съдиите по равно.⁴

Въвеждането на мажоритарен елемент в избирателната система непосредствено преди изборите би могло да доведе до несъответствия в закона. При мажоритарния избор разликата при победа може да бъде с много малък брой гласове. В такъв случай, няма никакви правни постановления, които да позволят на кандидат или застъпник да направят възражение срещу резултата, или пък за повторно преброяване на гласовете.⁵ В допълнение, разрешено е на гласуващите на друго място да изберат, който искат от избирателните райони, където да подадат своя глас, включително и в мажоритарния избор, като по този начин се подрива смисъла на мажоритарната система.

В опита за борба с твърденията за широко разпространено купуване на гласове тази практика бе криминализирана с предвидено наказание до шест години затвор. В допълнение, по закон, всички материали за кампанията трябва да включат на видно място предупреждението, че купуването на гласове е престъпление. Много от нашите събеседници заявиха липса на доверие относно възможността на законоприлагащите органи да изпълнят тези предписания по ефективен и безпристрастен начин. Главният прокурор уведоми ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП, че от 100 първоначални случая се разследват 17 случая на твърдения за купуване на гласове, многократно гласуване, заплахи около изборите за Европейски парламент и на настоящите избори.⁶ Непосредствено преди деня на изборите полицията и прокуратурата обявиха, че в контекста на изборите за Европейски парламент известен брой хора са били арестувани за купуване на гласове.

Прилагането и тълкуването на постановката в избирателния закон, която гарантира имунитет на кандидатите и застъпниците, доведе до освобождаване от досъдебно задържане или до временно прекратяване на съдебното преследване на лица, обвинени в сериозни престъпления. Първоначалното намерение на тази постановка изглежда е било да се защитят кандидатите от политически мотивирани разследвания. Събеседниците на ОССЕ/СДИЧП, обаче, включително и главният прокурор, заявиха, че някои лица злоупотребяват с тази постановка, за да избегнат или да отложат възможните си присъди, ставайки кандидати.

Изборна администрация

Изборите в България се проведоха от тристепенна изборна администрация, ръководена от ЦИК. Съществуват 31 Районни избирателни комисии (РИК) и 11 403 Секционни избирателни комисии (СИК). Съгласно Избирателния закон, отговорността за администрирането и организацията на изборите се поделя между Министерството на държавната администрация и административната реформа и ЦИК, със съдействието на органите на областната и общинската власт. Министерството на външните работи носеше отговорността за съгласуване на гласоподаването извън територията на страната в 274

---

⁴ Шестима от 12 съдии от Конституционния съд гласуваха за приемане на разглеждането, а другите шест против това.

⁵ ЦИК обяви, че РИК могат да постановят повторно преброяване на гласове на ниво на СИК в някои конкретни случаи, като например, когато бройките в протоколите не съответстват; това, обаче, не е отбелязано в избирателния закон.

⁶ Около 77 случая първоначално са прекратени като необосновани, едно разследване беше временно прекратено заради кандидатския имунитет на обвиняемия, в един случай се стигна до извънсъдебно споразумение, два случая бяха прекратени поради липса на доказателства и продължават да се разглеждат от съда.

СИК в 59 държави. Окончателният брой на гласоподавателите в избирателните списъци беше 6 884 271.

ЦИК е временен орган, назначен от Президента след консултации с партиите и коалициите представени в Народното събрание и Европейския парламент. ЦИК се състои от 25 члена и по закон никой от партиите не може да има мнозинство в него. Няколко събеседника на Омни на ОССЕ/СДИЧП изразиха безпокойството, че на практика ЦИК се доминира от управляващата коалиция. Макар информацията за това кои партии са номинирали членовете на ЦИК официално да не се огласява, сегашното ръководство на ЦИК изглежда включва по-малко представители на опозиционните партии, отколкото по време на предишните парламентарни избори. Въпреки това, заседанията на ЦИК като цяло протичат ефективно и всички членове могат да изразяват своите мнения.

Напредък в сравнение с предишните избори е, че наблюдателите от Омни на ОССЕ/СДИЧП имаха възможност да присъстват на заседанията на ЦИК и РИК. Заседанията на ЦИК останаха закрити за партийните застъпници и медиите. ЦИК беше добре организирана, спазваше законовите срокове и огласяваше решенията си на своята Интернет страница своевременно, въпреки че в някои случаи заключенията ѝ не бяха класифицирани като решения и по тази причина не бяха огласени и не можеха да бъдат предмет на обжалване.

Общото доверие в безпристрастността на ЦИК изглежда е значително засегнато от онова, което някои събеседници на Омни на ОССЕ/СДИЧП охарактеризираха като серия от политизирани решения, взети през май 2009 година, и касаещи отказа за регистриране на Синята коалиция, който впоследствие бе отменен от Върховния административен съд.

Късното въвеждане на значителни промени в избирателния закон създаде допълнителни затруднения на ЦИК, решение за които трябваше да бъде намерено бързо, включително администрирането на мажоритарните избори, експерименталният проект за електронно гласуване и постановката за гласуване с подвижна избирателна кутия.⁷ Също така, временният характер и отсъствието на институционална приемственост⁸ създаде допълнителни затруднения, което бе илюстрирано от закъснелите поправки към важни инструкции едва десет дни преди изборния ден и след приключване на обучението на РИК.⁹

31 РИК бяха назначени на 19 май и по закон огледално отразяваха състава на ЦИК. РИК бяха обучени от ЦИК и като цяло бяха добре подготвени. На партийните застъпници е разрешено по закон да наблюдават заседанията на РИК. РИК имаха задължението за назначаването на приблизително 80 000 члена на СИК в консултация с партиите и коалициите. В някои РИК беше изразено безпокойство, че в някои случаи СИК може да не спазват процедурите и да не се попълнят правилно протоколите за резултатите (РИК в Пазарджик, Плевен, Враца, Кърджали). Това бе свързано с повтарящия се проблем за честата промяна на членовете на СИК, причинено частично от липсата на опитни членове, номинирани от партиите, както и от недостатъчните възнаграждения.

Използването на удостоверения за гласуване на друго място и гласуване извън границите на страната се преценяваше от някои събеседници като възможни механизми за

---

⁷ Електронното гласуване се провежда експериментално в девет избирателни секции в София.

⁸ Изборната администрация се съставя отново за всички отделени избори, като ЦИК е назначена от Президента на 28 април.

⁹ То включваше инструкции за означаване на приемливите отбелязвания по бюлетините и начина на съгване на бюлетините.

многократно гласуване. Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване” към Министерството на регионалното развитие (ГРАО) ще извърши пълен процес на удостоверяване подписаните избирателни списъци за гласуване след изборите. Ако бъдат установени евентуални престъпни действия, като многократно гласуване, единственото налично средство би било съдебното преследване на извършителите.

ЦИК лансира програма за образование на гласоподавателите достатъчно време преди изборния ден, включително три кратки телевизионни програми, обясняващи изборните срокове, процедурата на гласуване, гласуването на друго място и гласуване с подвижна избирателна кутия по ясен и стегнат начин. Пет вътрешни групи от наблюдатели получиха акредитация от ЦИК.

Избирателна кампания

Списъкът на 14 политически партии и четири коалиции, които се кандидират във всички или някои от 31 многомандатни избирателни региона, включва 4288 кандидата. В мажоритарните избирателни региона се съревновават 357 кандидати, като предлагат на избирателите богат избор. Очакванията, че мажоритарният елемент в избирателната система ще насърчи участието на независими кандидати не се осъществиха, тъй като се регистрираха само четирима такива кандидати.

Политическите партии и коалиции се включиха в разнообразна избирателна кампания, чиято отличимост и дейност нарастваха с разволя на 21-дневната кампания. Докато правителствените партии, водени от Българската социалистическа партия (БСП), акцентираха върху своите успехи в икономическото развитие и стабилността, техните опоненти посочваха, че финансовата помощ от ЕС през 2008 година е била прекратена поради неспособността на правителството да се пребори с корупцията.

Антикорупционната реторика на партиите от опозицията се изостри, след като Граждани за европейско развитие на България (ГЕРБ) излъчи филмов материал от събитие от кампанията на Движението за права и свободи (ДПС), на което лидерът на ДПС заявяваше, че има решаваща роля при вземането на решения за разпределението на обществени средства. Представителите на ДПС обясниха на ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП, че изявлението е било „извадено от контекста”. Освен това те заявиха, че техните офиси за кампанията в пет града са били нападнати в резултат на това. Изборните нарушения като купуването на гласове и заплашването, както и гарантирането на имунитет за участие в кампанията на лица, към които има отправени сериозни наказателни обвинения, доминираха както дискурса на кампанията, така и при отразяването на кампанията от медиите.

Няколко правни постановки за регулиране на финансирането на кампанията целят да увеличат прозрачността и отчетността. Те включват задължението да се публикува списък на спонсорите, забрана за корпоративно спонсорство и изискване за отчитане на произхода на даренията на спонсорите. Никои от тези или други постановки, като тавана на разходите за кампанията, не се прилагат, нито тяхното нарушаване се санкционира. Сметната палата на Република България (СП РБ) е натоварена със задачата да провери финансовите отчети на политическите партии. Палатата потвърди пред ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП намерението си да извърши пълен финансов одит на политическите партии и коалиции, включително и повторна проверка на договорните им партньори за 2009 година. Докладът за проверките ще бъде огласен до края на годината. СП РБ призна обаче, че не са предвидени санкции в случай на нарушения или незаконно финансиране.

Медиите

В България има плуралистична медийна среда, която като цяло осигурява възможност за свобода на словото и предлага на гласоподавателите широк спектър от политически възгледи. Много от местните радио и телевизионни медии, обаче, остават силно повлияни от своите собственици и има въпросителни относно независимостта на радио и телевизионните медии от политическо и икономическо влияние.

Редовните дискуссионни програми и дискуссионните предавания, както на обществените така и на частните радио и телевизионни компании предложиха възможност на участниците да представят своите виждания. Финансираната от държавата Българска национална телевизия (*БНТ1*) предложи на гласоподавателите възможността да сравнят възгледите на участниците в шест телевизионни дебата, специални предизборни хроники и платена политическа реклама, които равностойно бяха осигурени за всички регистрирани участниците, както се изисква от закона. ЦИК, която със съдействието на Съвета за електронни медии разглежда жалби, свързани с медиите, докладва, че не е получила никакви официални жалби за медийното отразяване на кампанията.

Не съществува постанова за безплатно ефирно време и участниците трябва да заплащат почти всички програми, свързани с кампанията на обществените радио и телевизионни компании, включително и дебатите. Макар че цените, обявени от *БНТ 1* бяха еднакви за всички, те бяха доста високи, което може да е засегнало възможностите на някои от участниците да направят обръщения към електората; като това не съдейства за предоставянето на еднакво поле за изява на всички участници.

Избирателния закон ограничава отразяването на кампанията в обществените медии до дебати, кампанийни клипове и предизборни хроники. Макар че изрично не постановява, че обществените медии не могат да отразяват кампанията в новинарските си програми, законът е двусмислен в това отношение и получи ограничено тълкувание. В резултат на това *БНТ 1* предложи само ограничено отразяване на дейностите в кампанията на участниците, но тя предложи интензивно отразяване на работата на държавните служители. Тъй като мнозина от тези служители бяха също така и кандидати, това отразяване замъгли разликата между техните официални задължения и действията им в кампанията, като по този начин им осигури предимство пред техните опоненти.

По време на мониторинга през трите седмици, предхождащи изборите¹⁰, *БНТ 1* отдели 55 процента от своето най-гледано време за политика и избори на новинарско отразяване на правителството (47 процента) и президента (8 процента). Шестдесет и осем процента от отразяването на дейността на правителството беше положително, а 11– отрицателно като тон. Докато действията на министрите от Българската социалистическа партия (БСП) бяха показвани главно в положителна светлина, действията на министрите от ДПС често бяха предмет на критика.

При отразяването на политическите партии и коалиции *БНТ 1* отдели най-много от времето си на ДПС (14 процента). Това отразяване беше преобладаващо отрицателно, главно във връзка с кампанийната реч на партийния лидер (вж. Изборна кампания). Участникът, който бе на второ място по отделено телевизионно време, беше управляващата Коалиция за България, в която влиза БСП, (6 процента, главно

---

¹⁰ Медийният мониторинг на Омни на ОССЕ/СДИЧП започна на 14 юни. В него бяха включени *БНТ1*, частните *bTV*, *Nova TV* и *Re:TV*, както и ежедневниците „Труд“ и „24 часа“.

положително и неутрално отразяване). За сравнение, опозиционните ГЕРБ и Синята коалиция съответно получиха 3 и 2 процента от отразяването, което беше главно неутрално или положително като тон.

Въпреки че няма ограничения за новинарско отразяване на кампанията от частните радио и телевизионни компании, тези, които бяха включени в мониторинга от ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП демонстрираха сходни модели на слабо отразяване на предизборната кампания в техните новинарски програми. Двата най-популярни частни национални телевизионни канала, *bTV* и *Nova TV* предложиха на своите зрители по-балансирано новинарско отразяване в сравнение с *БНТ 1*. Макар и двете телевизионни компании да отделяха по-голямата част от отразяването си на властите, то беше значително по-малко от това на *БНТ 1*. Тонът на отразяването също беше по-балансиран. Независимите оценки за действията на властите, обаче, като цяло отсъстваха в новинарските програми на всички радио и телевизионни медии предмет на мониторинга.

Вестниците предлагаха на читателите си по-разнообразни възгледи, отразяваха дейностите на по-широк спектър от партии и коалиции, а също и аналитични репортажи и статии.

Жалби и оплаквания

Сравнително малък брой официални жалби бяха подадени до изборната администрация, съдилищата и изпълнителните органи. ЦИК е получила 15 официални жалби и оплаквания срещу решенията на РИК, повечето от тях свързани с регистрацията на партиите и кандидатите и състава на СИК. В почти всички случаи ЦИК потвърди решенията на РИК. ЦИК, обаче, не използва писмена процедура за процеса на жалби и оплаквания. Не е ясно по какви критерии ЦИК решава кое представлява жалба и коя е подходящата форма за вземане на решение. При липса на писмено решение на ЦИК, съдебна апелационна жалба срещу даденото решение на ЦИК може да се счете за недопустима. Във Върховния административен съд, който е компетентният орган за обжалване на решенията на ЦИК, бяха подадени девет апелационни жалби.¹¹ В областите известен брой партии уведомиха дългосрочните наблюдатели на ОССЕ/СДИЧП, че не се чувстват напълно убедени, че институциите, които разглеждат жалбите и оплакванията ще извършат това по един ефективен начин.¹²

Съгласно Член 112 от Избирателния закон, единственият начин за оспорване на изборните резултати е да се подаде жалба до Конституционния съд в 14-дневен срок след обявяване на резултатите от ЦИК. Съгласно Член 150 от Конституцията, обаче, само няколко институции могат да започнат такава процедура, включително една пета от състава на парламента.¹³ При положение, че новият парламент няма да бъде сформиран в предвидения срок, не съществува ефективна юридическа процедура за оспорване на изборните резултати

Участие на националните малцинства

Според резултатите от преброяването на населението от 2001 година, етническите турци представляват 9,4 процента от населението, а ромите 4,7 процента. Смята се, обаче, че

---

¹¹ От тях четири не бяха разгледани от съда, който счете, че жалбоподателят не е квалифициран да одава апелационни жалби.

¹² Конкретно в Стара Загора, Ловеч, София, Пловдив и Кърджали.

¹³ Другите институции са Президентът, Министерският съвет, Върховния касационен съд, Върховният административен съд и Главният прокурор.

фактическият брой на ромите е значително по-голям.¹⁴ Конституцията забранява да се образуват „политически партии на етническа, расова или верска основа“. Съгласно Избирателния закон предизборната кампания трябва да се проведе на официалния език, тоест, само на български език. Не изглеждаше да има в наличие официална информация за гласоподавателите или изборни материали, предлагани на малцинствените езици.

Счита се, че турското малцинство се представлява от ДПС, което е партньор в настоящето и предходното правителство. За ромите не се смята, че се асоциират с някаква отделна политическа партия, като голям брой партии се борят за техните гласове.

Ромите се смятат за най-уязвимата група, когато става въпрос за евентуални нередности при изборите, особено във връзка с широко разпространената практика на купуване на гласове и твърденията за случаи на пряк натиск, заплахи или така наречения контролиран вот. Тази уязвимост в голяма степен се дължи на социалното изключване, на бедността и ниския образователен ценз на голяма част от ромското население. Някои от нашите събеседници изразиха безпокойство, че ромите често се описват като източник на проблема с купуването на гласове, като по този начин се затвърдяват съществуващите стереотипи. Имаше обвинения, че някои форми на натиск, включително от ДПС, са насочени към етническите турци.

Участието на жените

В приключилия работата си парламент имаше 53 жени (22 процента), с десет по-малко в сравнение с избрания през 2001 година парламент. Седем жени имат министерски постове в 22-членния Кабинет. Процентът на жените-кандидати в партийните листи за парламентарните избори е 28 процента, като от 357 мажоритарни кандидати има 71 жени. Смята се като цяло, че жените от малцинственото население са зле представени в политическия живот.

Изборен ден

Международната мисия за наблюдение на изборите (ММНИ) не проведе обширно и систематично наблюдение в изборния ден, но наблюдателите на ММНИ посетиха ограничен брой избирателни секции и РИК в няколко района.

Обстановката през деня беше спокойна, изборният процес изглежда мина гладко. Избирателната активност беше отчетена малко над 60 процента, значително повишение в сравнение с изборите за Европейски парламент на 7 юни (39 процента). Пред много от посетените секции имаше опашки, които изглежда бяха породени от факта, че често имаше само една избирателна кабина в секциите. Членовете на СИК, като цяло изглеждаха запознати с процедурите и направляваха процеса професионално. Има подозрения, че в община Дупница неупълномощени лица се намесваха в изборния процес, в секциите, които бяха посетени от наблюдатели на ММНИ.

СИК срещаша трудности при определяне автентичността на удостоверенията за гласуване на друго място. Няколко часа след отварянето на секциите и получаването на сигнали за

---

¹⁴ Според предоставената от експерти, организации на гражданското общество, а също така и представители на държавни ведомства информация, приблизителният брой на ромското население е между 700 000 – 800 000, два пъти по-голямо от официалните преценки.

¹⁵ По закон удостоверенията за гласуване на друго място, се издаваха от общините преди изборния ден, по заявление на гласоподавателите, без да предоставят причини за искането. Гласоподавател с удостоверение за гласуване на друго място, можеше да гласува във всяка секция в страната.

измами с удостоверенията за гласуване на друго място в някои райони, ЦИК взе решение за проверка на удостоверенията. Не всички СИК бяха уведомени своевременно за това важно решение. Министерство на вътрешните работи обяви, че в изборния ден са заведени дела срещу четири лица, заподозрени в купуване на гласове. Сигнали за купуване на гласове продължиха да се получават през целия изборен ден.

Преброяването и обработването на данни изглежда бяха професионално проведени и позволиха бързото обявяване на предварителни изборните резултати. Въпреки, че бяха забелязани някои процедурни грешки по време на броенето, те нямаха пряко влияние върху процеса. Наблюдателите на ММНИ получиха пълен достъп до преброителните пунктове в РИК, но не е ясно дали застъпниците имаха същия достъп.

*Неофициален превод на български.
Единственият официален документ е английската версия.*

ИНФОРМАЦИЯ ЗА МИСИЯТА И БЛАГОДАРНОСТИ

По покана на Правителството на Република България Службата за демократични институции и човешки права (ОССЕ/СДИЧП) изпрати на 12 юни 2009 година Ограничена мисия за наблюдение на изборите (ОМНИ), състояща се от девет члена на основния екип, базирана в София, и осем дългосрочни наблюдателя, изпратени из цялата страна. Посланик Колин Мънроу е ръководителят на ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП.

На 3 юли ad hoc комитет на ПАСЕ, състоящ се от 12 парламентариста и служители, се присъедини към ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП. Ad hoc Комитетът на ПАСЕ се ръководи от проф. Тадеуш Ивински (депутат от Полша).

ОССЕ/СДИЧП и ПАСЕ искат да изкажат благодарностите си на властите на Република България за поканата да наблюдават изборите, на Централната избирателна комисия за тяхното съдействие и за осигуряване на документи за акредитация, както и на Министерството на външните работи за тяхното съдействие и помощ. ОССЕ/СДИЧП иска също така да изрази своята признателност на представителите на други държавни институции, избирателни органи, политически партии и организации и на гражданското общество за тяхното съдействие. ПАСЕ, обаче, получи късна покана, което затрудни плана за разполагане на мисията.

За по-нататъшна информация, моля, потърсете контакт с:

- Посланик Колин Мънроу, Ръководител на ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП в София;
- Г-н Йенс Ешенбахер, Говорител на ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП (+48-603-683 122); или г-жа Лусин Бадалян, Консултант по изборите на ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП във Варшава (+48-22-520 0600);
- Г-н Владимир Дронов, Ръководител на Секретариата, Интерпарламентарно сътрудничество и наблюдение на избори, ПАСЕ (+33663493792).

Адрес на ОМНИ на ОССЕ/СДИЧП:
Бизнес център Regus,
бул. Тотлебен, № 53-55, София, България,
Тел.: +359 (0) 28057000
Факс: +359 (0) 28057001